

Herken Hoogbegaafdheid

INFORMATION ONLY

**Kaartenset om signalen en kenmerken
van hoogbegaafdheid op te merken
bij kinderen van 0 tot 12 jaar.**

*Voor professionals rondom het kind, van opvoedcoach tot logopedist,
van jeugdarts tot fysiotherapeut.*

INFORMATION ONLY

©2020 Expertgroep Ontwikkelingsvoorsprong

Auteurs:

Fanny Cattenstart, Marieke Groenewold, Mirjam Veldhoven

Vormgeving en illustraties:

Maureen de Jong - THINK branding, www.thnkbranding.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgever en auteur.

De in deze methode opgenomen teksten zijn met zorg samengesteld. Deze dienen nadrukkelijk ter informatie en ter signalering van een mogelijke ontwikkelingsvoorsprong. De interpretatie en dientengevolge verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de gebruiker. Mocht een formele diagnose gewenst zijn, dan zal dit altijd door een deskundige moeten worden gedaan.

Het herkennen van hoogbegaafdheid is niet eenvoudig omdat hoogbegaafde kinderen, net als alle kinderen, enorm van elkaar kunnen verschillen. Om die reden vind je in deze kaartenset een **verscheidenheid aan uitingen en kenmerken**. Ook lees je welke specifieke problemen nogal eens voorkomen bij deze doelgroep, omdat die een eerste signaal kunnen zijn.

Door een aantal **signalen te combineren** en verder te onderzoeken, kun je hoogbegaafdheid gaan herkennen. Deze set is niet bedoeld om te diagnosticeren, maar om **alert** te worden op die signalen. Ook **als het idee leeft dat dit niet aan de orde is**, bijvoorbeeld bij lage score op toetsen, geen hoge score op een IQ-test of andere indruk door afwijkend gedrag.

Je kunt deze informatie meenemen in je kennismaking met, en begeleiding van het kind. Hoogbegaafdheid speelt namelijk een grote rol in het wezen van het kind en dus ook in zijn gedrag. Het heeft invloed op de begeleiding of behandeling en het helpt je om te begrijpen waarom een kind doet zoals hij doet. Als je daar meer zicht op hebt, dan helpt het je ook om een goed beeld van het kind te krijgen. Daarnaast is het inzicht van belang bij het stellen van een diagnose.

Met deze kaarten willen we je graag ondersteunen bij het herkennen van deze kinderen en hun behoeften. De set is bedoeld voor een eerste duiding. Aanvulling en verdieping vind je op onze website, op de bij deze set behorende pagina:

www.expertgroepontwikkelingsvoorsprong.nl/hh-extra/

Waar in de tekst hij staat wordt uiteraard ook zij bedoeld.

INFORMATION ONLY

Opbouw van de kaartenset

Signalen en kenmerken van hoogbegaafdheid zijn zo concreet mogelijk beschreven op diverse kaarten. De kenmerken zijn uiteenlopend omdat er grote verschillen zijn bij deze kinderen. Je zult dus maar een deel van de kenmerken zien bij een kind.

We benoemen gedragingen en problemen die bij hoogbegaafde kinderen veel voorkomen, maar die ook voorkomen bij kinderen die niet hoogbegaafd zijn. We benoemen ze, zodat je er rekening mee kunt houden dat hoogbegaafdheid een rol kan spelen, als je dat gedrag of probleem tegenkomt. Ook als je daar verder nog geen andere signalen van hebt gezien!

Overigens komen die problemen meestal niet voort uit de hoogbegaafdheid zelf, maar uit het niet passend zijn van de omgeving met betrekking tot de behoeften en noden van het hoogbegaafde kind. Om de omgeving beter aan te laten sluiten ook wat eerste adviezen.

1. Algemene signalen
2. Signalen van ouders
3. Kenmerken baby's
4. Kenmerken peuters en kleuters
5. Kenmerken kinderen boven de 6 jaar
6. Mogelijke problemen bij hoogbegaafdheid
7. NT2 kinderen
8. Signalen eerste indruk, leren en spel
9. Dubbel diagnose
10. Ontwikkelingsmijlpalen
11. Vervolg vragen
12. Adviezen
13. Wanneer spreken we over hoogbegaafdheid?
14. Hulp bij signaleren
15. Meer informatie
16. De schijf van 5 bij hoogbegaafdheid

1. Algemene signalen; Wees alert en onderzoek verder!

Intens, sterk ervaren en uiten van emoties en gedachten

Hoge gevoeligheid, bijvoorbeeld voor licht, geluid, sfeer, structuur van eten of kleding, authenticiteit

Sterk rechtvaardigheidsgevoel, moet eerlijk gaan, kan star overkomen, denkt over onrecht

Perfectionisme, hoge eigen lat: zeer goed resultaat, of juist niet omdat perfect niet lukt

Kritisch, neemt niet zomaar iets van je aan, vraagt steeds door, ook kritisch naar zichzelf

Autonoom, sterke eigen wil, kan koppig overkomen: eigen zin/regels/wijze, wil geen hulp

Zelfstandig, au

INFORMATION ONLY

Heel vroeg bereiken van ontwikkelingsmijlpalen, of juist laat maar dan wel meteen goed

Komt ouder over dan feitelijke leeftijd als je met hem praat

Speelt goed/graag met oudere kinderen, soms met jongere kinderen/volwassenen/alleen

Alert, observeert, zeer opmerkzaam, ziet details en andere dingen dan andere kinderen

Scant omgeving en personen, kijkt door je heen, hoog bewustzijn

Reageert zeer wenselijk en volgzaam, laat zichzelf niet zien/afwezig

Snel verveeld, snel afgeleid, reageert op alles, of tegendraads, rebels of clownesk gedrag

Druk gedrag, veel bewegen, wiebelen, friemelen, niet stil zitten, veel praten

Dromerig, afwezig, kijkt uit het raam, tekent als afleiding

In schulp, gaat contact uit de weg, praat niet/minimaal (wel thuis met ouder)

Bijzondere vragen, bv. 3 jaar: 'Wat is het verschil tussen dromen en wakker zijn' of 'leeft een virus?'

Opvallend intelligent, veel verder in cognitieve ontwikkeling dan gebruikelijk

Creatief in woordgebruik, spel, fantasie, humor

Motivatie en interesses zijn anders dan die van leeftijdsgenoten, het kind is erg nieuwsgierig

Snapt snel wat je bedoelt, weinig of geen herhaling nodig, grote denksprongen

Snapt het als je uitlegt hoe het principe werkt, dan snelle leercurve, leert vanuit inzicht

Moeite met a fietsen, zwemmen

INFORMATION ONLY

Langzaam werkend, of lage verwerkingsnelheid op IQ-test, komt voort uit complex denken

Sterk geheugen, weet dingen van lang geleden nog heel precies

Werkhouding wordt slecht genoemd, geen motivatie, snel opgeven, afraffelen, lage cijfers

Het vermoeden dat er niet uitkomt wat erin zit, signalen van onderpresteren

Gedrag waardoor je gaat denken aan signalen van ADHD, ASS, ODD, Dyslexie, Depressie, etc.

Faalangst, zegt snel "ik kan het niet," kiest eenvoudig spel, vermijdt moeilijke taken (doet dit vaak onopvallend)

Chaotisch, rommelig, vergeet voor de hand liggende dingen

Stotteren, slordig handschrift, komt gehaast over in praten of schrijven

Matige executieve functies

Asynchrone ontwikkeling, verschillende leeftijden in de ontwikkeling bij één kind zien

Passief, eenzaam, somber, apathisch, depressief

INFORMATION ONLY

3. Kenmerken baby

Hoogbegaafd ben je vanaf de geboorte dus ook als baby. Deze signalen en kenmerken kun je terugvragen aan ouders, of zelf observeren.

Heeft snel na de geboorte een alerte en observerende blik

Observeert vaak al direct na de geboorte, heeft veel aandacht voor de omgeving, is langer alert (vlak na de geboorte soms ruim 8 minuten in plaats van maximaal 5 minuten).

Eerste bewuste lach eerder dan gemiddeld

Lacht vaak binnen 2 weken, gemiddelde ligt rond 1 maand.

Probeert al
draaien

INFORMATION ONLY

et hoofd te

Kan soms al rondkijken.

Heeft een snelle motorische ontwikkeling

Ontwikkelt grove of fijne motoriek geregeld op jongere leeftijd. Bijvoorbeeld speelt met rammelaar met 2 maanden, kruipt met 6 maanden of loopt met 11 maanden. Kan ook juist laat zijn met deze ontwikkeling, maar doet het dan vrijwel direct foutloos, bijvoorbeeld meteen rennen of niet vallen bij het leren lopen. Kruiptfase wordt geregeld overgeslagen.

Brabbelt eerder, gebruikt meer woorden

Heeft een opvallend vroege taalontwikkeling. Doet eerder geluiden na of zegt eerste woord al met vier maanden. Reageert eerder op zijn naam. Heeft soms juist een late ontwikkeling, begrijpt alles, maar praat laat (2,5 à 3 jaar) en spreekt dan snel in goede zinnen.

Observeert de omgeving en kan zich al jong langere tijd concentreren

Heeft een sterke concentratie in eerste maanden en richt duidelijk de aandacht, bijvoorbeeld op eigen handen en voeten, gezichten van anderen, activiteiten om zich heen, speelgoed en beelden in boeken.

Heeft afwijkende slaapbehoefte, valt niet gemakkelijk in slaap

Ligt vaak langer wakker en heeft minder uren slaap nodig.
Valt moeizaam in slaap. Huilt als jonge baby vaak meer.

Heeft hoge gevoeligheid voor prikkels en is intens in beleving en reactie

Heeft een scherpe sensorische waarneming. Dit is bijvoorbeeld te zien aan een heftige schrikreactie bij een onverwacht geluid, een sterke reactie op aanraking of afwijzend reageren op geuren en smaken.
Heeft een grote intensiteit in reactie soms met hard of lang huilen, soms met boosheid.

Neemt details scherp waar

Merkt veel details op, bijvoorbeeld een verandering in de omgeving, wisseling in stem of toonhoogte, een verandering van sfeer, een nieuw horlog

INFORMATION ONLY

Is nieuwsgierigheid en heeft behoefte aan nieuwe indrukken

Heeft een snelle, efficiënte informatieverwerking waardoor veel prikkels nodig zijn en continue nieuwe input gewenst is. Is snel uitgekeken op speelgoed en wil overal bij zijn, wil niets missen.

Legt al vroeg verband tussen oorzaak en gevolg

Ziet al jong verbanden. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar bij het dichtdoen van de ogen als hij een voorwerp laat vallen maar nog voor het de grond raakt of bij het naar zich toe trekken van een kleed waar iets op ligt wat hij wil hebben.

Laat de eigen wil al vroeg en duidelijk merken

Wil al op zeer jonge leeftijd zoveel mogelijk zelf doen en zijn eigen gang gaan. Dit is bijvoorbeeld te zien aan een intense reactie als hij zelfstandig wil eten in plaats van gevoerd te worden. Laat zich niet gemakkelijk afleiden van wat hij zelf wil, zet het op een brullen of wordt boos en kan dit lang volhouden.

16. De schijf van vijf bij hoogbegaafdheid

